

شناسیل؛ جلوه ای مدرن از عنصری سنتی؛ بهره گیری از تکنولوژی های بومی در معماری مدرن

حسام معروفی^۱، متین خلاق دوست^۲

۱- مدرس دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام، ایران.

۲- مدرس دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، ایران.

Hesam.maroufi68@gmail.com

چکیده

شناسیل، میراث ماندگار اقلیم گرم و مرطوب و یکی از گنجینه های فرهنگی ایرانیان محسوب می شود. در واقع شناسیل ها حاصل فرهنگ و طراحی اقلیمی منطقه می باشند که طی نسل ها بوجود آمده و در عراق و کشورهای حاشیه خلیج پهنور فارس نیز رشد و توسعه یافته اند. پرداختن به موضوع شناسیل از دیدگاه معماری، علاوه بر آشکار نمودن گوشه های مبهم روند تکنولوژی بومی در این سرزمین، خود می تواند بهانه ای برای پیشبرد توسعه فرهنگی، اقتصادی به حساب آید. این پژوهش در پی آن است که به چند سؤال پاسخ دهد و فرضیه هایی را که درباره سابقه، فن ساخت و ویژگی عنصر بومی شناسیل را شناسایی کرده، تحلیل کند. سپس در هر بخش با تکیه بر نگرش درون فرهنگی راه حلی برای بکارگیری آن در بناهای معاصر ایران ارائه شود. بر این اساس، سه معیار در هندسه نظری، هندسه عملی و نقش ساختمانی برای تشخیص نمونه ها تبیین می گردد. در این پژوهش، کوشش شده که به اهمیت و جایگاه شناسیل به صورت تاریخی و توصیفی تحلیلی نگریسته شود و با تکیه بر اطلاعات میدانی، کتابخانه ای و آتلیه ای به تحلیل بپردازد. از آنجاییکه هدف کلی پژوهش پیش رو، دستیابی به شناختی صحیح از شناسیل است. این مقاله ضمن مطالعه و بررسی تکنولوژی شناسیل در فرهنگ ایرانی و تاثیر آن بر منظر محیطی، با هدف بسط دانش و تکنولوژی شناسیل و نگرشی نو بر آن در عصر حاضر، چگونگی احیاء و نوآوری این دستاورد اقلیمی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد.

واژگان کلیدی: شناسیل، تکنولوژی، تکنولوژی بومی، طراحی اقلیمی، معماری بومی

مقدمه

شناسیل^۱، از شاخصه های اقلیمی منحصر به فرد در شهرهای حاشیه خلیج فارس می باشد که علاوه بر کارکرد اقلیمی، از جهات فرهنگی و رعایت بعد حریمیت نیز حائز اهمیت میباشد. شناسیل پنجره ای بیرون آمده و مشبک در جداره ساختمان در خانه های کنار ساحل در ایران است که در جلو بازوهای نمای خارجی قرار می گیرد (مور، ۱۳۸۲). تنوع شیوه ساخت آن تنوع نماهای بافت را نیز فراهم آورده است شناسیل را می توان تلاش فضای خصوصی جهت استفاده بیشتر از جریان باد در فضای عمومی دانست. شناسیل یک در هم تنیدگی پیوسته فضای عمومی و خصوصی در استفاده از باد را فراهم آورده و این عملکرد اقلیمی زندگی خصوصی پیوند زده است (رنجبر، پورجعفر، خلیجی، ۱۳۸۹: ۳۱). یکی از پیامدهای پیشرفت تکنولوژی، یکسان و یکنواخت شدن معماری و شهرسازی نقاط مختلف کشور در دوران معاصر است. ساختمانهایی که هم اکنون در تبریز و کرمان، مشهد، شیراز، یزد و همدان بنا می شود، تفاوتی با یکدیگر ندارند؛ درحالیکه پیش از این شکل ساختمانها، بافت محله ها و ساختار شهرها گویای ویژگیهای فرهنگی و ذوقهای بومی ساکنان آن ها بود. این ویژگیها از بین رفته و بافت شهرها و روستاهای ما

^۱ shanasheel

^۲ غالباً بوشهر